

Kriminológiai Tanulmányok 47. (ünnepi) kötet

Rezümék

HANS-JÖRG ALBRECHT:

Biztonság és bűnmegelőzés

Objektív biztonság – szubjektív biztonság

(fordította: Póczik Szilveszter)

Az állam feladata a polgárok biztonságát és megfelelő életminőségét garantáló keretfeltételek fenntartása. Ma a biztonság koncepciói és fogalmi változoban vannak, egyre inkább a bűncselekmények valós és potenciális sértettjei, valamint a kockázatok állnak a jogpolitika középpontjában. A biztonságelemzésben dominálnak a kockázatbecslések, a közvéleménykutatások a biztonságérzetet és a polgárok biztonsági elvárásait mérik. A biztonság meghatározása és az adatok különféle értelmezési lehetőségei azonban módszertani problémákat vetnek fel. A különböző módon mért objektív közbiztonság és a biztonságérzet ollója igen szélesre nyílhat. A probléma összetettebbé vált, jelentősen megnöttek a biztonság tudományi kutatás módszertani és elméleti alapjai iránti igények is. Ezért a biztonságkutatásban elengedhetetlenek a megalapozott, gyakorlati szinten alkalmazható, objektív és szubjektív indikátorokra, összehasonlító vizsgálatokra támaszkodó, szociális és kulturális kontextusokba illeszkedő mércék, hiszen a belső biztonsággal kapcsolatos várakozások beágyazódnak az általános szociális biztonság rendszerébe.

IRK FERENC

A kriminálszociológia alternatívái rizikótársadalomban

Káosz vagy a szabadság rendje

A XXI. század társadalmainak újfajta kockázatokkal kell szembenézniük. Ezek sikeres menedzseléséhez meg kell érteni a különféle kultúrák értékprioritásait és az ezek alapjául szolgáló kulturális különbségeket. A társadalmak működésébe történő beavatkozásokkal előidézhető előnyök és hátrányok helyes mérlegelése érdekében költség–haszon elemzésre van szükség. Ezek eredményeinek ismerete lehetőséget teremt új stratégiák kidolgozására a korábban ismeretlen veszélyek csökkentése és közömbösítése céljából. Ehhez a kriminálszociológiai prioritások újradefiniálására és a korábbtól eltérő súlypontok meghatározására van szükség. Csak alternatív jogi szabályozással érhető el, hogy a társadalomra mind rövid, mind hosszú távon veszélyt jelentő tetteket sikerüljön hatékonyan kontroll alatt tartani abból a célból, hogy elkerülhető legyen a társadalom működését veszélyeztető káosz.

KORINEK LÁSZLÓ

Mire jó a kriminológia?

A társadalomtudományok többségénél nem merül fel olyan közvetlen és direkt módon a hasznosság és a felhasználhatóság kérdése, mint a kriminológiánál. A bűnözés mindannyiunk életének része (legalább a médiákon keresztül), ezért az azzal foglalkozó tudomány is szembe kell hogy nézzen a szakma mellett a közvéleményével és elvárásaival is. A tanulmány a témájában, módszereiben és eredményeiben is egyedi és önállóságát bizonyító kriminológia alapkérdéseit járja körül.

GÖNCZÖL KATALIN

Kriminálpolitika és bűnözéskontroll Magyarországon Reformok 2002–2009

Magyarországon a bűnözés szerkezete mostanra már nemigen tér el a nyugat-európaiktól. A 2002 és 2009 között megvalósított, a rendszerváltozáshoz képest megkésett kriminálpolitikai reformok rendszerszemléletben valósultak meg. A pártfogó felügyelői rendszer reformjával, az állami áldozatsegítő szolgálatok létrehozásával és a büntetőjogi mediáció intézményének bevezetésével mint normatív reformokkal párhuzamosan szervezeti változtatások is történtek. A XXI. századi magyar kriminálpolitikai reform az Európai Unió ajánlásai és az európai jó gyakorlatok alapján készült oly módon, hogy a magyar megoldások illeszkedjenek a hazai jogi kultúra hasznosítható hagyományaihoz, ne szakadjanak el túlságosan a tradícióktól, és igazodjanak a társadalom morális elvárásaihoz.

BÁRD PETRA – BORBÍRÓ ANDREA

Kontrollálatlan kontrolltársadalom

A kontrolltársadalmat a megfigyelési technikák jelenlétén és terjedésén túl ezeknek a rendszerré, úgynevezett megfigyelési csomaggá szerveződése jellemzi. E modern kontrollkultúra biztonsági érdekekre hivatkozással mind dinamikusabban terjed ki válogatás nélkül mindenkire. A tömeges megfigyelés és adatgyűjtés történelmileg a totalitárius rendszerekre volt jellemző, a XX. század végén azonban a liberális demokráciák játékterében bontakozik ki, azaz magának a demokráciának a kereteit írja újra. E folyamatok érzékeltetésére egy jelentőségében dinamikusan növekvő, ám ritkán tárgyalt szegmensen, a genetikai adatbankokon és a hozzájuk kapcsolódó adatvédelmi kérdéseken keresztül mutatjuk be azokat a jogi és etikai problémákat, amelyek a megfigyelő társadalom természetéből fakadnak.

Az áldozattá válás jellemzői Magyarországon a 2005. évi viktimológiai felmérés tükrében

A szerzők a nemzetközi áldozattá válási felmérés (ICVS), illetve a European Survey on Crime and Safety (EU ICS) keretében legutóbb 2005-ben zajlott viktimológiai vizsgálat magyarországi eredményeit mutatják be. Az ICVS és az EU ICS tíz hagyományos bűncselekmény elő-fordulását vizsgálja. A 2005. évi magyarországi felmérést a Magyar Gallup Intézet készítette. A megkérdezettek szociális és demográfiai adatainak összegyűjtésével a felmérés arra is választ tud adni, hogy mely társadalmi és életkori csoportot mely bűncselekmény veszélyezteti a leginkább. Magyarország az áldozattá válás szempontjából legkedvezőbb mutatókkal jellemezhető négy ország egyike. A másik három ország: Spanyolország, Japán és Portugália. A magyarországi adatokat vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy a hivatalos bűnügyi statisztika és a viktimizációs adatfelvételtől származó adatok messze állnak egymástól.

ULRICH SIEBER

A büntetőjog és a hadijog közötti határok elmosódása – a belső és külső biztonság nyomában

(fordította: Bárd Petra)

Az államok a modern rizikótársadalom összetett bűncselekményeire, mint a terrorizmusra vagy a szervezett bűnözés megelőzésére és üldözésére jellemzően két különböző stratégiát alkalmaznak: egyrészt a büntetőjog hatókörét tágítják, és csökkentik a hagyományos eljárási garanciákat és más védelmi mechanizmusokat, másrészt a büntetőjogot ki is egészítik, vagy akár helyettesítik más jogszabályokkal, amelyeket hatékonyabbnak gondolnak a biztonság céljának elérése érdekében. Az új típusú kockázatok és az összetett bűncselekménytípusok a hagyományos büntetőjogot működési határának széléig kényszerítik. Jelen tanulmány célja a „bűnözés elleni háború” új fejleményeinek, azok mértékének, módszereinek és következményeinek elemzése.

MÁRKI ZOLTÁN

Koncepció és valóság

Büntetőjogi elképzelések és törvények egy bíró szemével

A büntetőjog alakulásában közös a felelőssége a tudománynak, a jogalkalmazásnak és a jogalkotásnak. Kérdés, hogy az egyes résztvevők milyen és mekkora szerepet játszanak, hogyan tudják feladatukat a lehető legteljesebben ellátni, és hol húzódnak a határok. További kérdés-ként merül fel a külföldi modellek és gyakorlat átvétele vagy a társadalmi diskurzusok jelentősége. Mindezekkel a dilemmákkal foglalkozik a szerző mélyen filozofikus írása.

POLT PÉTER

A mentelmi jog jogbölcseleti alapjai

A mentelmi jog mint kettős közjogi és büntetőjogi jellegű intézmény létét a kezdetektől nagy viták kísérték. Mindig hangsúlyos volt azonban az az érv, hogy a parlamenti képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik, és hogy ez zavartalanul megvalósulhasson, meg kell teremteni a képviselők függetlenségét. Ezt a függetlenséget jelentős mértékben a mentelmi jog teszi lehetővé, amely garantálja a képviselő szólásszabadságát, és védelmet nyújt a végrehajtó vagy bírói hatalom zaklatása ellen. A tanulmány célja e jogintézmény alapjainak a feltárása, értékelése – és ennek eredményeként jut arra a következtetésre, hogy a mentelmi jog formai és tartalmi értelemben megfeleljen a jogállam által támasztott követelményeknek, de csak akkor igazságos és a törvény előtti egyenlőséggel összeegyeztethető, ha nem terjeszkedik túl a céljának megfelelő legszűkebb határokon.

FINSZTER GÉZA

Erőszakszervezet vagy biztonságot szolgáltató hatóság

Tanulmány a rendőrségről

Demokratikus jogállamban a rendőrség nem a politikai hatalom erőszakszerve, hanem a társadalom számára biztonságot szolgáltató közigazgatási hatóság. A dolgozat mellett érvel, hogy a jó közbiztonság a társadalom közös teljesítménye, amelyben a rendőrség csak az egyik, habár nagyon fontos partner. Annak érdekében, hogy a települések helyi biztonságának meg-teremtésében a lakosság és a rendőrség együttműködhessen, a jövőben Magyarországon is kívánatos lenne önkormányzati rendőrség létrehozása. A jelenlegi túlcentralizált és militarista szervezet alig képes megvédelmezni a vidék magukra hagyott lakosait.

Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők a szegregált telepeken élők mindennapjaiban

A tanulmány a roma lét egy speciális terepén, a szegregált telepeken mutatja be a mélyszegénységben élők mindennapi nehézségeit, a telepeken tapasztalható veszélyeztető és kriminalizáló tényezőket. A kutatás egyik alaptézise az volt, hogy a szegregált telepen élők életkörülményeiről és a megélhetés feltételeiről megállapítható, hogy – mind szubjektíve (az ott élő emberek megítélése alapján), mind pedig objektíve (a gazdasági és társadalmi, mérhető faktorok szerint) – depresszív és nyugtalanító. A dolgozat kifejezetten a konfliktusok és problémák bemutatására vállalkozik. Azokra a helyzetekre, körülményekre és kialakult életstratégiákra, amelyek veszélyeztető tényezőként jelennek meg a különböző devianciák és ezen belül a kriminális magatartások kialakulásában és előfordulási gyakoriságában.